

הרב יצחק מרעלי המנהיג: כמורה ומחנך, משורר וחוקר

ד"ר מרגלית עובדיה

לדמותו של יצחק מרעלי ואו כפי שהוגים את שם משפחתו בצרפתית מוראלי (Morali), על שם העיר מוראל (Moral) שבספרד, נחשפתי לראשונה, בהתחקותי אחרי נסיון לגילוי פרטים ביוגרפים, שיעזרו לי להגדיר את זמנו ומקומו של הפייטן: רבי נתן בן יעקב בלחן, שעומד במרכזה של עבודת הדוקטורט שלי, "מורשתו הפיוטית של רבי יעקב בן נתן בלחן" (ואני מקווה שעוד יזדמן לי להציג את האיש ואת מורשתו).

שמו של יצחק מרעלי עלה לראשונה בחיפוש וחיטוט בארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי שבירושלים, בתוך ארגו שסימונו (p55) שהכיל רשימות ואסופת מכתבים שקיבלתי לידי, כדי למצוא פרט כל שהוא שיכול להוביל אותי לנקודת אחיזה בקביעת זמנו של הפייטן (רבי נתן בן יעקב בלחן). מתוך קריאה ועיון מעמיק בכל תכולת הארגו, ממש רגע לפני שהתיאשתי החזקתי מכתב שהכותב אותו הוא יצחק מרעלי, זהו מכתב תשובה שכתב יצחק מרעלי למר אברהם סאמון ובו הוא עונה לכמה משאלותיו של הנ"ל ומספר לו גם כמה דברים שבעיני ולענייני היו חשובים, הוא מספר לו שיש בידו כמה פיוטים משל הפייטן שבו עוסק נושא המחקר של עבודתי, להלן קטע ממנו:

"שמחתי עד מאד ידידי בהודיעך אותי כי מצאת קובץ פיוטים כ"י אשר בו נמצאים שירים מרבינו מנדיל אבן זמרה ז"ל (על אודותיו ובע"ה במכתבי הבא ארחיב את הדיבור עליו) מר' נתן בר יעקב בלח. והצגת אות השאלה (!) בצד המשורר הזה האחרון. הנני להודיעך כי גם ממנו שירים יקרים בידי. אמנם לא "בלח" שם משפחתו כ"א "בולחין" ופעמים יחתום רק בלחן והוא הוא ר' נתן בן יעקב בלחן אשר הזכרת לשמו".

הזכרת השם נתן בלחן בהתכתבות זו היה בה כדי ביסוס וחיזוק לעזרה בקביעת זמן פעילותו של נתן בלחן. עד כאן המבוא להרצאתי שעבורי מהווה את הסיבה להציג ולספר על האיש רבי יצחק מרעלי. עוד אציין כי אברהם אלמליח¹ כתב מאמר מקיף על תולדותיו ותיאר את האיש ואת פעולו, ופרופסור אפרים חזן פרסם מאמר המתאר את פועלו הספרותי של יצחק מרעלי לכינוס השירה והפיוט באלג'יריה² ומאוחר יותר יוסף שרביט³

קווים לדמותו: יצחק מרעלי הוא דמות מרכזית בין משוררי וחכמי אלג'יריה⁴, בן לאחת המשפחות היהודיות העתיקות, האצילות והמכובדות באלג'יריה⁵. כבר בשנת 1772 נזכר (על מצבה בבית הקברות

¹ א. אלמליח, שריד עמ' 85-43. בתוך חמדת ישראל.

² חזן, א, מרעלי, עמ' 65-79.

³ אחרי הרצאה שהתקיימה בכנס מתאריך 4.6.2012 נחשפתי לספרו של ד"ר יוסף שרביט שאף הוא מזכיר את מרעלי בספרו: יהודי אלג'יריה בעידן הצרפתי, משרד הביטחון, 2010 עמ' 82.

⁴ אלמליח, א. שריד, עמ' 45: וראו, חזן, מרעלי, עמ' 70. וראו, הנ"ל, השירה באלג'יריה, עמ' 371.

⁵ ראה במצ"ב שושלת יוחסין בסוף המאמר.

באלג'יר) רב מפורסם בשם זרחיה מרעלי, שהיה מראשוני המשפחה, ששמו נקרא על שם העיר מוראל מכאן השם מרעלי, בשנת 1806 פוגשים בשם יעקב מרעלי בנו של הנ"ל.

יצחק מרעלי היה בנו של דוד מרעלי שהיה איש תם וישר, משכים ומעריב לבית הכנסת, היה סוחר שהצליח במסחר, אמו (של יצחק) סולטנה, הייתה אשת חיל שידעה לקרוא עברית והייתה בקיאה בתנ"ך ובמדרשי חז"ל, דבר נדיר מאד באותם ימים. יצחק נולד ביב' לחודש אלול תרכ"ז, חי בין השנים 1867 - 1952. היה תלמיד חכם, בקיא במקורות היהדות ובמנהגי ישראל בכלל, ובעל דיעות מקיפות בכל הנוגע ליהדות אלג'יריה ולמורשת יהדות אלג'יריה בפרט. אלמליח במאמרו⁶ מציג את האיש כבן למשפחה מיוחסת, כתלמיד וכאטודידקט, כמורה ומחנך, כמשורר, חוקר ובלשן. אביו ששאף לראות את בנו רב בישראל שלח אותו כבר בהיותו בן שש ללמוד בבית מדרשו של ר' מרדכי אטנג'י, אח"כ אצל הרב יצחק אפרייאט שם למד פירוש רש"י ותלמוד, ומשם עבר לבית מדרשו של הרב משה דאדון שהיה מראשי ישיבת "עץ חיים" ושם הצטיין בלימודיו, בהגיעו לגיל שש עשרה כשסיים את לימודיו בהצטיינות, היה עליו להמשיך ולהתמחות בלימודיו בפר"ז (בבית המדרש לרבנים). אולם כיון שאביו לא יכול היה להיפרד ממנו נעשה, בעל כורחו, לסוחר בבית המסחר של אביו, אלא שהוא לא התמסר למסחר, הוא העדיף להקדיש מזמנו ללימודים ולכתיבה בעברית. כדי לפצותו על כך אביו הזמין עבורו את השבועון "המגיד" ששימש לו מורה מצויין ללימוד השפה העברית.⁷ בהיותו בבית המסחר של אביו נתן ליבו ודעתו בלימוד ופחות במסחר. במסחר הוא לא הצליח ואביו החזיר אותו לישיבת "עץ חיים", וסירובו של אביו נתרכך והפעם הוא הסכים למלא את רצון בנו ולאפשר לו ללמוד בפר"ז, אלא, שבשעה שנתעתד לנסוע לפר"ז, מת אביו ממחלה קשה ויצחק הוכרח להמשיך בבית המסחר של אביו, את לימודיו הוא לא הפסיק גם כשניהל את בית המסחר הוא עסק בלימודיו והקדיש מזמנו ללמוד עברית, דקדוק ותנ"ך. בשנת 1884 נשא אישה ועם הזמן נתמנה להיות מורה בתלמוד תורה "עץ חיים" אשר מאוחר יותר נתמנה למנהלו.

כמורה ומחנך : בהיותו נמנה על הסופרים העברים בימים ההם הוא עסק גם בהוראת עברית, דקדוק, תנ"ך ודברי ימי ישראל לצעירים שגילו התעניינות במקצועות אלה, בינהם רופאים ועורכי דין שלמדו את השפה לצורך העיסוק במקצועם. כאמור, בשל בקיאותו הרבה והצטיינותו בהוראה, הוא נבחר לנהל את בית התלמוד "עץ חיים" שנפתח באלג'יר בשנת 1894. ביי"ס שריכז בתוכו את כל ה"כותבים" שהוכנסו כולם תחת התי"ת החדש. בהיותו מנהל בית התלמוד הוא ביטל את שיטת התרגום בערבית והנהיג שיטת עברית בעברית, לימד דקדוק עברי, דברי ימי ישראל ויהדות כלימודי חובה. הוא הנהיג לימודים גם בשבת אחה"צ כדי למנוע חילול שבת בביקורי היהודים בבתי ספר עירוניים נוצרים. כמחנך הוא דאג לעיצוב אופים ומצפונם של תלמידיו הצעירים, הפיח בקרב הדור הצעיר מוסריות והקרבה כדי להיות אנשים פעילים ותורמים שאפשר לסמוך עליהם. בפעילותו הספרותית הוא התעמק במקורות בלימודי קודש וחול, הוא כתב בצרפתית ובעברית באותה קלות, סגנונו העברי היה תנכ"י, שהצטיין בלשון נופל על לשון ובמשחקי מילים, על אף היותו בן דור ההשכלה הייתה לשונו צחה ופשוטה, מתובלת בבדיחות וחיזודים. מחקריו מסותיו ושיריו פורסמו בכתבי עת עבריים וצרפתיים: המגיד, המצפה, רוח הזמן. כדי להדגים מקצת מסגנונו ומלשונו להלן הקדמה במכתב שכתב ליצחק סאמון, בפתיחת במכתב הוא כותב: "בע"ה אלג'יר חי למטמונים שנת ה' ישמרך מכל רע לפ"ק (פרט קטן) ואהבת לרעך כמוך- משמעו של

⁶ אלמליח שריד, עמ' 84-49.

⁷ אלמליח, שריד, עמ' 49.

משפט פתיחה זה בא לציין את התאריך שבו נכתב המכתב: הימים ימי ספירת העומר והשנה היא 1930 (גימטריה של הצירוף "ה' ישמרך מכל רע") לאחר ציון התאריך הוא מפאר ומשבח את הנמען: "לכבוד ידן מוהר"ר, המליץ המפואר שכולו זך כזוהר הרקיע וכעצם השמים לטוהר, רחוק מעיני אבל שוכן בלבבי גם שמו בקרבי, כקשת, כמוה"ר אברהם בן סאמון שליט, מיליו כנופת ומר ואפרסמון, התום אצלו אמון, מגן אברהם יהיה בעזרתו וכצנה רצון ישמרהו"⁸ כל הפסקה הזו היא פתיחה שהיום את מקומה תופס צירוף המילים: ידידי היקר שלום / שלום לך ידידי היקר ואו הקיצור מכובדי. אחרי ההקדמה הארוכה הזו, הוא פותח את המכתב באלו המילים: "מים קרים על נפש עייפה ושמועה טובה מארץ מרחק אמר החכם מכל אדם- הנה ידידי באמת הפתגם הזה נתקיים בי בהתבשרי ע"י מכתבך הנעים כי בעיר תלמסאן נוסדה חברה נכבדה אשר בשם בית יעקב תכונה, ששתי אמנם מחמד נפשי כעל כל הון לקראת השמועה הטובה הזאת אשר דשנה כל עצמותי⁹, וכל יצורי גני מלאו גיל וחדווה, ולב מי לא ישמח לראות התיסדות חברה כזאת, לב מי לא ישתעשע בידעו כי ממנה להרמת קרן תורתנו הקדושה תוצאות וגם לתחיית שפתנו הנעימה שארית מחמדנו מכל שכיות קדמונינו, לב מי לא יתפעל ויתרגש בְּהִנְכָחוֹ כי אחת ממטרותיה היא לחפש כחפש בְּחוּרִים וּבְסֻדָּקִים ספרים עתיקים מעשי ידי הצדיקים מלאים זיו ונוגה מפיקים, ואשר אור תורתם זורח עליה ועל כל ערי הגולה"¹⁰ והייתי יכולה להמשיך ולצטט, אבל כמו שאתם שומעים את צחות הלשון, את השימוש בצליליות של לשון נופל על לשון, את החזרות והנרדפות שבהן הוא מתבל את לשונו. את המכתב הזה הוא מסיים כך: "ולהיות עתותי ספורות לא אוכל למרות רצוני להכביד עוד במילים היום ועל כן אושיט לך מרחוק יד ימיני ותוך ימינך אתקענה ואומר לך שלום לך ידידי ושלום לכל הנלווים אליך, ושלום לעוזריך, המה ידידי הנחמדים כמו הרב אהרון אלקובי נרו יאיר חכם צדיק מנביא, כמו הרב שמואל צולטאן הקשור איתי בעבותות דוד ויהונתן, שלום שלום לרחוקים ולקרובים, אוהבך הנאמן המוקירך והמכבדך"¹¹ כל הפסקה הזו מסתכמת היום מקסימום בדרישת שלום לך ולכל קרוביך ומכריך, אוא שלום ולהתראות.

כמשורר כתב שירים ופיוטים שהשתלבו במסורת השירה של יהודי אלג'יריה. הוא כתב שירים פטרוטיים, שהוקדשו לכבודה של צרפת, השירים נאספו וקובצו לקובץ שירים בשם: "עת מלחמה ועת שלום", שירים אלה נכתבו במהלך מלחמת העולם הראשונה ולאחריה, ותורגמו לצרפתית גבוהה. אברהם אלמליח¹² מכנה אותו בכינוי "שריד משוררי ספרד באלג'יריה". שירתו של מרעלי כמו שירתם של משוררים בצפון אפריקה ינקה משירת ספרד, אך מושפעת הייתה גם משירת ההשכלה. רוב יצירתו הפיוטית, שירים דתיים ולאומיים מקושטים בפסוקים תנכיים, בצירופי מילים וניבים, המעידים על בקיאותו ושליטתו במקורות היהודיים. אלמליח¹³ כותב כי רוח הפיוט והשירה התחילה להתנוסס בו משחר ילדותו, כבר בגיל 15 התחיל למשוך בעט סופרים: "מיום עוזבו את המסחר... התחילה השירה העברית למשוך את לבו בחבלי קסמיה, ושירי החול הראשונים, שירי שפת עבר של מנדלקרן ויל"ג "עשו על נפשו הרגישה רושם עמוק וילהיבוהו" אך ההשפעה הגדולה והגורם המעורר היה פרסום מהדורת בראדי לשירי יהודה הלוי, אז מעיד

⁸ מרעלי, מכתב תשובה למר אברהם סאמון.

⁹ כאן אנו רואים עד כמה החייאת השפה העברית הייתה יקרה ללבו: "ששתי מאד ... וגם לתחיית שפתנו הנעימה שארית מחמדנו מכל שכיות דקמונינו" לעיל.

¹⁰ מרעלי, מכתב תשובה למר אברהם סאמון.

¹¹ כנ"ל.

¹² אלמליח, שריד, עמ' 45-48.

¹³ אלמליח, שריד, עמ' 55.

אלמליח, נפתחו לפני יצחק: "שערי אורה ובאר מים חיים נתגלתה לעיניו"¹⁴ השפעתם של המשוררים האלה עליו הייתה עצומה מאד. למרות כתיבתו הוא לא חשב עצמו למשורר, אך שמח בחלקו וכתב כמאתיים שירים שקובצו לספר בשם "רוח י"ם" (יצחק מרעלי), הקובץ מחולק לשבעה מדורים על פי שבעת ימי השבוע על פי הסדר הבא: א. רוח חן ותחנונים- תפילות והילולים, ב. רוח נגינים- לכבוד ידידים וגדולי הדור, ג. רוח המושל- מכתמים וחדות, ד. רוח היום- להזדמנויות שונות, ה. רוח חכמה- שירים המיוסדים על דברי חז"ל, ו. רוח נבואה- קינות וכתובות על מצבות, ז. רוח קדים- על תורת המשקל ומשקלי השירים.

נציין כי השירים כולם שקולים במשקל הקלאסי שבו שקלו ריה"ל ובני דורו את שירתם כמו כן הוא פרסם שירים בספרים של מחברים שונים. כאמור, בין יצירותיו הפיוטיות הוא קובץ שירים בשם: "עת מלחמה ועת שלום", שפרסם אחרי מלחמה"ע הראשונה בשנת 1929, זהו אוסף פואמות פטריוטיות בעברית, כאשר לכל שיר מצורף תרגום צרפתי בחרוזים שכתב מרעלי בעצמו. בחיבור זה מביע מרעלי את חיבתם של יהודי צרפת למולדתם וכדי להגביר את ערך קורבנות הגבורה שהקריב הנוער היהודי על מזבח חרותה של צרפת.

להלן: בשיר זה מרעלי מתאר את הקשר העמוק והאהבה של יהודי צרפת שראו הב את מולדתם.

**אַת רוּחֵי עַד לְמַאד צָרְתָּךְ חֲכָאִיבָה
וְאַחַד יוֹם פְּתָאם אֹר יִשְׁעֶךָ הוֹפִיעַ
וְקִבְצַת שִׁירֵי אֵל אֶלֶיךָ אֶקְרִיבָה
שׁוֹרֶךְ גַּם נְצַחֲוֹנְךָ לְנִצַּח תּוֹדִיעַ:**

שיר 1 -

בשיר אחר (להלן) המשורר בוכה על צרות צרפת עת גופות בניה מוטלים על שדה הקטל ובקול תחנונים הוא מתפלל לאלוהים שיצילם ויציל את מולדתם צרפת.

<p style="text-align: center;">כְּגֵן הָיָה בְּעֵדָם צוֹר מְשַׁגְּבָם שָׂגִיא פָּח חֲזַק אֶת לִבָּבָם לְקִרְאֵת הַמְּלַחְמָה: (יהושע י"א, כ')</p> <p style="text-align: center;">רוֹמִם־נָא נִס צָרַפֶּת וְעֲזָרָנָה הַסֶּךְ לָהּ בְּאַבְרָתָךְ וְאַזְרָנָה חֵיל לְמַלְחָמָה: (תהלים ח"י, מ')</p>	<p style="text-align: center;">חֲנוּן הַשְּׁקִיפָה מִמְּעוֹנֶיךָ וְחוֹסֵה־נָא עַל הַמוֹנֵי אַמוֹנֶיךָ אֲשֶׁר הָלְכוּ בְּמַלְחָמָה: (שמואל א', י"ז, ג')</p> <p style="text-align: center;">קִיָּם כָּל־חוֹסֵי בְךָ וְלִרְגָעִים פָּצַם מִפְּגָעִים רָעִים וְנִגְעִים וְעַד קֵץ מַלְחָמָה: (דניאל ס', כ')</p>
---	---

שיר 2 -

¹⁴ מתוך: אלמליח, א, שריד, עמ', 55 וראו: חזן, מרעלי, עמ' 72.

י. **מרעלי החוקר** בנוסף על כך שהיה משורר הוא הצטיין¹⁵: בחקירה בחכמת ישראל ובמדע היהדות, הוא הקדיש מכוחו וממרצו לכתובה: כתב מאמרים בעברית ובערבית, במאמריו הציג את מורשת יהדות אלג'יריה. בשנת 1897 הוא פרסם את החוברת הראשונה שהפכה מאוחר יותר לספרו הגדול: "צפנת פענח" שבו אסף וריכז את פיוטיהם של הריב"ש והרשב"ץ, בצירוף מבוא היסטורי שכלל הערות והארות לתיקונים, עם תוספת הגהות והערות של בראדי. חמש מאות שנה חלפו משעה שנכתבו השירים האלה עד שנתפרסמו ע"י מרעלי. הוא גם אסף וריכז שירים ופיוטים של פייטנים בני אלג'יריה: הרב שלמה בר צמח, רבי יוסף בנימין דוראן, רבי סעדיה זוראפה, נתנאל קרשקיש, יוסף קרשקיש, יצחק מועטי, נתן בולחין, יהודה עייש ותלמידו, יוסף בושערה, רבי אברהם עמאר ומרדכי בן שימול. בנוסף, בשנת התרצ"ז, 1937 הוא הכין מהדורה חדשה של המחזור לימים נוראים כמנהג קהילת אלג'יר, מחזור שהכיל הקדמה מפורטת הכוללת הערות והארות לתיקונים שהיו אבן פינה לחקירות אחרות. בסוף המחזור פרסם כמה פזמונים ובקשות בשם- "ויעתר ליצחק" שחיבר ליום א' של ראש השנה והוכנסו למחזור אלג'יר. במחזור זה כוללים גם ששה פיוטים לימים נוראים במתכונת הפיוטים המשתלבים בתפילה, הוא אף מציין את מקום השתלבותם. למקבץ הפיוטים הללו הוא כתב את ההקדמה הבאה:

"יצחק תיקן מנחה חדשה / כנוח עליו רוח חן רחשה //

מור עלי לבונה מקטרת הגשה / לאל חי נערץ בקדשה משלשה //

מפעלו החשוב של יצחק מרעלי, בנוסף להיותו מחנך, משורר, חוקר מלומד ופרשן, כפי שכבר הזכרתי, עסק בכינוס שירתם של פייטנים בני אלג'יריה, הוא אספם והגדירם על פי סדרות, ואפילו נתן להם שמות על פי סדרות¹⁶: סדרה **מזמרות כסף**- שבה הכין וסידר לדפוס שירים של אבא מארי, בסדרה **משכיות כסף**- שירים של אבא מארי אבן כספי ושל רבי יוסף אבן כספי, בסדרה **מזמרת הארץ**- קטעים מהדיוואן של רבי אברהם צ'יירי שנתגלה באחת מגניזות אלג'יר. בסדרה **לוית חן**- שירים ותשבחות ותפילות שנתחברו ע"י ר' זרחיה הלוי בסדרה **קול זמרה**- שירים ופיוטים של מנדיל אבי זמרה מתלמסאן. מפעל זה לא הגיע לסיומו והוא לא הצליח להמשיך בעבודתו אולם למלאכת האיסוף והכינוס היתה מטרה אחת ויחידה שלא יעלמו וירדו לטימיון, למרות שלא זכה לסיים את המלאכה, העיסוק באיסוף היה בו הנחת אבן פינה לבאים אחריו.

גם בתרגום לא נס ליחו¹⁷, יצחק מרעלי תרגם את כתביו מעברית לערבית ולצרפתית ולהיפך, תרגם לצרפתית את ספרו של רס"ג עשר כלאמת. במשך יותר מששים שנה עסק בצרכי ציבור, היה ידוע בחיבתו ובאהבתו לארץ בתשובתו לשאלה: מדוע הוא לא עולה לארץ השיב: "לא הכוסף והחפץ להיות מאזרחי ירושלים חסר לי כי אם היכולת, וה' יודע כי ליבי ונפשי במזרח המה כדברי ריה"ל ואם אנוכי במערב, איך לא אכסוף אליה, ואוירה מחכים ובה אוסיף לקנות בינה, פה הנני בודד בשדה ספרותנו, ואין איש שם לב לפעלותי הנני מתאוה לשעת הכושר אשר בה אוכל להוציא את מחשבתי הטובה הזאת מן הכוח אל הפועל

¹⁵ אלמליח, א, שריד, עמ' 66-67.

¹⁶ הנ"ל, עמ' 71-73.

¹⁷ אלמליח, א, שריד, עמ' 80-81.

בע"ה ולשכון כבוד בארצנו אני ובני ביתי. על יצירתו "עת מלחמה ועת שלום, ועל כלל יצירותיו וההערכה אליו הקדיש דוד סידורסקי במילות השיר: "אזכרכי שפת עבר " שבו הוא משבח ומפאר את יצחק מרעלי.

.ב.	.א.
שורי נא. עדינה. שורי סביבך ותחזינה עיניך בצפון אפריקה נצר מספרד אחד ממשורריך וחרויו פנינים במשפצת עתיקה.	אזכרכי שפת עבר בת השמים גברת היית בימי נביאי הקדש ומתהום עלית בימי הבינים ותחדשי אורך כספר בחדש.

.ג.
בטורי זהב יצחק מרעלי ישורר
זכר - עת מלחמה ועת שלום - יעורר
והמית רגשי-לב כנורו ישמיע.
תחנונים. תוכחת. תקוה וישועה
ומתוך ההפכה קול צלצלי תרועה
וברכות תודה לאל המושיע.

במסגרת המסורת של כתיבת שירים בשבחי צדיקים שהתפתחה בשירה העברית בצפ"א הוא כתב שיר בשבחו של רבי אפרים אנקוואה, שהוא עצמו היה עמו בקשרי משפחה, בשנת תרנ"ד היא 1894 והוא בן 27 נשא את בתו של ר' דוד אלנקוואה שהיה מצאציו של רבי אפרים. שלהלן מוצג קטע ממנו.

לחן בר יוחאי סימן יצחק מרעלי חזק
רבנו אלנקאוה אפרים / מלאך ה' מן השמים: רבנו
רבנו יום עבר על גוי זר / רוח קנאה ובשנאה נאזר
גדרת עם יונים שפזר / לארבע רוחות השמים: רבנו
רבנו צל הורף מרע סר / לקדוש ישראל נפשו מסר
עם ספר תורה באש יסר / רגזה ארץ רעשו שמים: רבנו

שיר 3 -

אברהם אלמליח מסיים את מאמרו המקיף על יצחק מרעלי באלו המילים¹⁸: "זוהי דמותו הרוחנית של המוהיקני האחרון לשירת עבר בצפון אפריקה"...

לסיום שיר¹⁹ שכתב מערלי בחתימת שמו באקרוסטיכון- יצחק מרעלי חזק.: מזמור שיר ליום השבת, השיר בנוי במתכונת של שיר מעין איזור, בן עשר מחרוזות כל מחרוזת שלושה טורים וטור מעין איזור שמתחרז בחרוז קבוע לאורך כל השיר ואילו בכל מחרוזת החרוז אחיד אך משתנה ממחרוזת למחרוזת²⁰.

<p>ראני כי רק לעם נבדל נתנה אל שמו יגדל אהודנו ולא אהדל</p> <p>בעוד תשכן נשמה בי :</p> <p>עמוס סבל באין קריה שמור שבת גבור שבה קמצות כבד עלי לשה</p> <p>אני הוא ואני אבי :</p> <p>לבש סותמג והתענג אכול משמן ופת פנג וימס על כמו דונג</p> <p>יצור יקים חזון נביא :</p> <p>כונן היש מעונגרתו ותנדע אמונתו בהופע אור שכינתו</p> <p>בציון נמשלה כעבי :</p> <p>חזק עמי וקו לעד לישעיה ואל תמער ונשמח באשר יעד</p> <p>בבוא עמח ואיש תשבי :</p> <p>~~~~~</p> <p>© כל הזכויות שמורות לרשמי</p>	<p>מזמור שיר ליום השבת סימן יצחק מרעלי-חזק</p> <p>לחידתי כשי תביא לשיר מחסי ימשגבי יקר שיחי נעים גבי</p> <p>ביום שבת משוש לבי :</p> <p>לפיכתי ואות קדשי יום יום לו תכל עשוי ומראשון עדי ששוי</p> <p>ומקומי עדי שקבי :</p> <p>המודי גם בעוד יומם לביתי סר וארומם והי הד חול ונס נמם</p> <p>יחד בתלום עעבי :</p> <p>קדשתי בלי דמיון פני עשיר כמו אביון מהדרת בזיו עליון</p> <p>וכבוד תערים ועבי :</p> <p>מנטחתו מאד נאודה ובה גיל אהבה שלוה לזאת אשרי בקול חודה</p> <p>וכב אשרי ופש טובי :</p>
---	---

"מזמור שיר ליום השבת" מאת יצחק מרעלי בכתב ידו של המחבר

הערה חשובה: המאמר עובד והורחב על פי הרצאה שניתנה ביום עיון בנושא: "דמויות ומנהיגים בקהילת אלג'יר בתאריך 4/6 אוניברסיטת בר-אילן.

¹⁸ אלמליח, שריד, עמ' 85
¹⁹ השיר נסרק ומוצג כאן מתוך: חזן, מרעלי, פעמים 91.
²⁰ פירוש והסבר ראו: חזן, השירה באלג'יריה, עמ' 374-375.

בבליוגרפיה

אלמליח, א' "שריד משוררי ספרד באלג'יריה" בתוך: **חמדת ישראל**, קובץ לזכרו של מרן חיים חזקיהו מדיני, אלמליח (עורך) משגב לדך, ירושלים, תש"ו. עמ' 42-85.

חזן, א. "פועלות הספרותי של רבי יצחק מרעלי ותכניתו לכינוס השירה והפיוט באלג'יריה" בתוך פעמים 91, עמ' 65-78.

חזן, א, **השירה העברית באלג'יריה**, אוניברסיטת בר-אילן, (תשס"ט) לוד, עמ' 371-376.

שרביט, י', **יהודי אלג'יריה בעידן הצרפתי**, אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון, 2010, עמ' 78, 82.

4 ביוני 2012

י"ד סיון תשע"ב